

Till:

Region Halland
Kultur i Halland
Box 517
301 80 Halmstad

regionen@regionhalland.se

Stockholm 18 augusti 2020

KLYS yttrande över remissversionen av Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021-2024

KLYS har tagit del av Region Hallands remissversion av regional kulturstrategi och kulturplan för perioden 2021-2024, och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter. Flera avsnitt i yttrandet avslutas med sammanfattande punktlister med KLYS förslag till korrigeringar eller kompletteringar.

Observera: Detta remissyttrande har skrivits när Coronakrisen har blivit mycket kännbar för KLYS och KLYS 14 medlemsorganisationer, samt inte minst för landets professionella kulturskapare och kulturaktörer. Detta yttrande utgår i stort dock från normala förhållanden. Vi hoppas att Region Halland under 2020 eller senast i början av 2021 kommer med en analys av hur Coronakrisens effekter påverkar de ursprungliga avsikterna i kultur- och handlingsplanerna, såväl rent praktiskt som när det handlar om finansiering.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i kulturpolitiska frågor och företräder via sina 14 medlemsorganisationer nästan 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar inom KLYS i frågor som rör kulturskapares villkor, t ex konstnärspolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

En av KLYS viktigaste frågor, som även gäller i arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t ex i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och utveckling får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

KLYS vill uppmärksamma Region Halland på att det i regeringens konstnärspolitiska utredning som presenterades våren 2018 konstateras att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras".¹ Något som fortfarande, år 2020 är aktuellt att beakta.

---

¹ *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

Här i rutan nedan följer en sammanfattning av KLYS mest centrala bevakningsområden när det gäller regionala kulturplaner och regional kultur- och konstnärspolitik:

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?
- Hur arbetar regionen med att främja mångfald inom kulturen?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar behövs för att professionella kulturskapare inom alla konstområden ska kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättningar till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning? Hur kan man på andra sätt stödja de yrkesverksamma som vill utvecklas och vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios m m. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och/eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vilka regionöverskridande verksamheter finns och vad har regionen för utvecklingsmål för dessa?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

2 Övergripande synpunkter

I ett konstnärspolitiskt perspektiv finner KLYS en hel del positivt i remissförslaget till Region Hallands kulturstrategi och kulturplan (i detta dokument kallat enbart kulturplan) för perioden 2021-2024. Regionen betonar i denna plan vikten av att utveckla den kulturella infrastrukturen i nära samverkan med både kommuner, kulturverksamheter och kulturskapare. Särskilt positivt i KLYS ögon är att regionen framhäver konstens frihet och kulturskaparnas självständighet, och presenterar flera prioriteringar för att stärka förutsättningar för professionella kulturskapare att bo, verka och utvecklas i Halland. Det lyfts dessutom fram att kulturskapare har medverkat i planens framtagande, något som visserligen borde vara självklart, men inte alltid är det.

Generellt finns det dock en rad vaga och breda formuleringar i denna kulturplan. Det talas mycket om att områden "ska stärkas/utvecklas", men mindre om hur detta ska gå till i praktiken, eller vem som ska göra vad. Ordet "delaktighet" är inte heller tydligt definierat. KLYS saknar tydligare distinktioner mellan att en medborgare i regionen själv ska vara skapande och att en medborgare ska ta del av kultur skapad av andra (professionell eller ideell kultur).

Region Hallands kulturplan har i våra ögon i första hand ett medborgarperspektiv med stort fokus på barn och ungas möjligheter att ta del av samt utvecklas inom olika konstområden/kulturyttringar. Detta

är självfallet bra ambitioner i sig, men KLYS vill påminna regionen om risker för att den regionala kulturpolitiken inte formar ett kulturutvecklingsarbete som blir resursmässigt balanserat och likvärdigt för alla publikgrupper/åldrar i regionen.

Dokumentet i sig har ett upplägg som skiljer sig från gängse normen för regionala kulturplaner, vilket i viss mån försvårar läsningen av planen. Under rubriken *Utvecklingsområden* redogörs för både konkreta verksamhetsområden och sådant som är, eller borde vara, kulturpolitiskt övergripande för alla områden, som t ex *Barn och ungas rätt till kultur* och *Professionella konstnärer och kulturskapare*. På detta sätt blir sådant som professionella kulturskapare något särskilt vid sidan av, i stället för en grundläggande förutsättning för alla verksamhetsområden. Det vore bättre att formulera vissa ämnen som utgångspunkter eller gemensamma prioriteringar i den första delen av planen, och redogöra för verksamhetsområdena i kultursamverkansmodellens förordning i en följd i en andra del av planen.

KLYS kommentarer och förslag:

- Positivt hur planen lyfter fram konstnärspolitiska frågor och kulturskapares villkor.
- Planens struktur/upplägg är något försvårande för läsningen.

3 Begrepp och definitioner

KLYS välkomnar hur Region Hallands kulturplan är relativt konsekvent i begrepps användningen när det gäller skrivningar som handlar om de professionella kulturskaparna. Finns inte mycket att invända här.

KLYS förespråkar generellt i regionala kulturplaner användningen av begreppet *professionell* (eller *yrkesverksam*) *kulturskapare* för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Vidare förespråkar KLYS, liksom Konstnärnämnden, att begreppet *konstnär* – när det används – betecknar verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast *bild- och formkonstnär*.

Kulturell mångfald

Förutom citatet nedan i ett avsnitt om barn och unga saknar Region Hallands kulturplan skrivningar om vikten av att främja kulturell mångfald i kulturlivet:

”Barn och unga är inte någon homogen grupp. Därför är det viktigt att området präglas av en mångfald av konstnärliga uttryck och möjligheter.” (s. 16)

KLYS ser gärna att planen kompletteras med specifika, samlade skrivningar om ett övergripande främjandearbete för *kulturell och konstnärlig mångfald*, och hur regionen under planperioden avser att arbeta praktiskt för att upprätthålla en bredd och variation i det samlade konstnärliga utbudet i regionen, samt hur goda förutsättningar för alla konstområden (även de mindre publika) ska kunna utvecklas. (Jfr Unescos konvention till skydd för kulturell mångfald, som Sverige och EU anslutit sig till, och som också har bäring på den regionala nivån.)

Konstens/kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärlig frihet

Begreppet *kulturens egenvärde* nämns i en skrivning på sidan 52, men i övrigt i Hallands kulturplan saknas det skrivningar som redogör för regionens definition av begreppet och hur den regionala kulturpolitiken relaterar till det.

KLYS sätter stort värde på att Region Halland lyfter fram begreppet *yttrandefrihet* på flera ställen i kulturplanen. Men skrivningar om begreppet *konstnärlig frihet* lyser med sin frånvaro i planen. På sidan 5 talas det om ”Konstens frihet och kulturskaparnas självständighet”, det är bra, men kulturplanen skulle tjäna på att kompletteras med skrivningar som beskriver regionens syn på begreppet och tydliggör innebörden av konstnärlig frihet i det regionala kulturutvecklingsarbetet med verksamhetsområdena, samt kopplingen mellan konstens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärlig frihet. I det sammanhanget kan även distinktionen mellan amatör- och professionell kultur belysas.

KLYS välkomnar att *konstnärlig kvalitet* lyfts fram på många ställen i planen och i eget avsnitt, där det beskrivs utförligt. Men även om ordet *kvalitet* är flitigt förekommande i denna kulturplan är det viktigt att det inte bara blir ett välklingande ord i skrift utan konkret innebörd i kulturutvecklingsarbetet i realiteten. Kanske kunde regionen i planen redogöra för sin syn på kvalitet kopplat till de kulturpolitiska målen och konstens egenvärde och frihet enligt vårt förslag ovan?

KLYS kommentarer och förslag:

- Bra begreppsanvändning i planen gällande yrkesverksamma/professionella kulturskapare.
- Komplettera planen med samlade skrivningar om begreppet *kulturell mångfald* och hur regionen övergripande ska främja förutsättningarna för samtliga konstområden i praktiken.
- Komplettera med skrivningar om *konstnärlig frihet* och hur regionen mer fördjupat ser på *konstnärlig kvalitet* och frihet till det nationella kulturpolitiska målet om att främja kvalitet och förnyelse.

4 Samråd med professionella kulturskapare

KLYS värdesätter att Region Halland sedan ett par år tillbaka har en mycket aktiv konstområdesövergripande referensgrupp för regionens fria kulturliv, som regionens kulturförvaltning och kulturnämnd löpande tar inspel ifrån. Det är bra hur planen lyfter fram samråd med kulturskapare på flera ställen, men nog kunde detta samråd ges ett eget rubricerat avsnitt, och inte enbart redogöras i ett stycke i den löpande texten på sidan 52. I ett eget avsnitt om samråd kunde kulturskaparsamrådets arbete med underlaget till kulturplanen presenteras mer ingående i sak.

Generellt om KLYS syn på regionala samråd med kulturskapare

Enligt kultursamverkansmodellens förordning ska de regionala kulturplanerna tas fram ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället”. Att använda sig av professionella kulturskapare som **experter på sina konstområden** är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

KLYS betonar vikten av att en representant för ett konstområde ska vara erkänt yrkesverksam. Vi ser gärna att en dialogrepresentant för ett konstområde är medlem i någon av KLYS medlemsorganisationer – något som borgar för professionalism och insyn i kultur- och konstnärspolitiska strukturer, både nationellt och regionalt, inom respektive konstområde.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar dock för att dialoger sker i formaliserad, gärna **konstområdesövergripande** form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare från alla konstområden i en samlad och samstämmig löpande dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. Under 2017 undersökte KLYS

det regionala samrådsarbetet med kulturskapare i landet och lanserade en s k samrådsguide med rekommendationer för samrådsarbetet i regionerna. Se länk nedan².

KLYS verkar också för att samrådets deltagare arvoderas för varje möte och har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer i samarbete med KLYS medlemsorganisationer. Se KLYS broschyr *Att ta betalt*³. När det gäller konsult/expertuppdrag t ex för deltagande i regionala samråd, har KLYS justerat upp arvodet fr.o.m. 1 januari 2018, eftersom den tidigare relativt låga arvodesnivån legat still i drygt fem år.

KLYS vill understryka att det är viktigt att dialoggruppen omfattar och representerar dels kulturskapare från det s k fria kulturlivet, dels anställda vid kulturinstitutioner i regionen, och om möjligt även sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Det är olyckligt om de institutionsanställda kulturskaparnas erfarenheter och synpunkter inte skulle komma fram på grund av obalans i representationen i kulturskapardialogerna, dvs. om vissa kulturskapare i regionen får egen direktrepresentation och dialog, medan institutionsanställda, oavsett anställningsform, kanske bara representeras kollektivt via någon person på ledningsnivå. KLYS vill påminna om vikten av att regionen beaktar denna problematik och agerar för att lyfta *samtliga* professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.

KLYS kommentarer och förslag:

- Lyft gärna fram samrådsarbetet med kulturskaparna i ett eget avsnitt.
- Kulturskaparsamråden bör vara öppna för representation från alla professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.
- Representanter för konstområden i dialogerna bör vara medlemmar i KLYS-organisationer.
- Ta hjälp av *KLYS samrådsguide*, eller kontakta KLYS kansli vid behov av stöd och råd i dialogarbetet med regionens professionella kulturliv.

5 Kulturplanens kulturpolitiska utgångspunkter

Kulturpolitiskt är ambitionen hög och i planen beskrivs noga regionens kulturpolitiska strategier och mål, och kopplingar mellan kulturplan och övergripande regional utvecklingsstrategi. KLYS värdesätter hur denna plan framhåller att kultur har en central roll i Hallands regionala utveckling.

Tydligare än i många andra regionala kulturplaner redogör Halland för kommunernas roll i kulturutvecklingsarbetet. Det är positivt hur utförligt regionen beskriver detta, men KLYS vill sätta ljuset på att det är ett förhållande som kan vara problematiskt för utvecklingsarbetet på sikt. Hur ska Region Halland stimulera en eventuellt mindre ambitiös kommun så att kulturplanen förverkligas likvärdigt för samtliga medborgare i regionens alla kommuner? Kommunernas roll betonas i planen, och att samverkan och interaktion är nyckeln till att förverkliga planen, samt vilka prioriteringar som ska göras. Skrivningarna i planen om kommunerna kan tolkas så som att effekterna av kulturplanen alltså till slut landar i hur ambitiösa kommunerna är, mer än hur ansvarig och drivande regionen är i sitt kulturutvecklingsarbete.

² http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/KLYS_broschyr_samradsguide_2017.pdf

³ <http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/Att-ta-betalt-2019.pdf>

Principen om armlängds avstånd

I den partienkät⁴ som Konstnärernas Riksorganisation och andra bild- och formorganisationer gjorde inför valet 2018 svarade samtliga riksdagspartier och F! ”ja” på frågan om ”svensk kulturpolitik ska följa maktodelningsprincipen om att politiker beslutar om storleken på anslagen men inte över det konstnärliga innehållet”. Detta är en central del av *principen om armlängds avstånd*. Det är också värt att notera att alla riksdagspartier anser att kulturområdet är en självklar del av välfärden och att samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av *hög kvalitet*. Samtliga partier bekräftar även att man ska ha tillgång till ett mångfacetterat kulturutbud oavsett var man bor i landet.

Armlängds avståndsprincipen ser KLYS som en grundbult i kulturpolitiken på alla nivåer för att upprätthålla den konstnärliga friheten i det professionella kulturlivet. Därför är det mycket positivt hur Region Halland inledningsvis i sin kulturplan försäkrar att regionens kulturpolitik ska grunda sig på *principen om armlängds avstånd*, dvs. att ”Konstnärliga beslut ska fattas av konstnärer, kulturskapare, konstnärliga ledare, ämnesexperter och sakkunniga” (s. 5). Kanske kunde principen fått ett eget avsnitt i planen för att lyfta fram den separat i ännu högre grad.

Kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet

I ovan nämnda partienkät svarade samtliga riksdagspartier och F! ”ja” på frågan om kulturen har ett egenvärde som gör att offentliga kulturanslag inte behöver motiveras med andra politiska syften. Partierna är alltså överens om att kulturen i sig är målet. När konsten får vara fri skapas även förutsättningar för mervärden inom andra områden.

Det är som sagt positivt att Region Halland talar om konstnärlig kvalitet i flera delar av planen, men KLYS saknar skrivningar om regionens definition av och syn på *konstens/kulturens egenvärde* och hur egenvärdet i denna kulturplan befästs och värnas i relation till instrumentella perspektiv inom regional utveckling överlag. Kanske kunde planen tjäna på att ha ett specifikt rubricerat avsnitt som samlat belyser regionens syn på kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och distinktionen mellan amatör- och professionell kultur.

I anslutning till utförligare redogörelser för kulturens eller konstens egenvärde samt kvalitetsbegreppet vore det önskvärt om regionen också tydliggör sin syn på hur kvalitetsbegreppet relaterar till instrumentella aspekter på kulturen, och hur man avser att arbeta under planperioden för att upprätthålla kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet i relation till nyttoaspekter på kultur och konkret i regionens satsningar på kulturella och kreativa näringar.

KLYS ser också gärna att planen kompletteras med skrivningar som tydliggör innebörden av konstnärlig frihet i det regionala kulturutvecklingsarbetet, samt kopplingen mellan konstens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärlig frihet. I sammanhanget bör distinktionen mellan amatör- och professionell kultur belysas.

KLYS kommentarer och förslag:

- Positivt hur kommunernas roll lyfts i planen, men problematisera gärna hur regionen avser se till att likvärdighet i kulturen ska upprätthållas mellan alla regionens kommuner under hela planperioden.
- KLYS välkomnar att *principen om armlängds avstånd* lyfts, men kanske kunde detta gjorts i ett eget rubricerat avsnitt.
- Komplettera gärna med skrivningar om regionens syn på kulturens egenvärde och instrumentella perspektiv på kultur. Koppla gärna konstnärlig frihet till detta.

⁴ http://kulturvalet.se/Kulturvalet2018_partienkat-komplettsvar_13fragor.pdf

6 Kulturskapares villkor och regional konstnärspolitik

KLYS välkomnar att Region Halland så tydligt och omfattande i ett eget avsnitt i denna kulturplan lyfter fram professionella kulturskapare och deras villkor för att kunna vara yrkesverksamma i regionen. Planen vittnar om att regionen har en förståelse för den professionella/yrkesutövande kulturskaparens möjligheter att försörja sig. I många delar av planen uttrycker regionen ambitionen att stärka och stötta kulturskapare med utveckling av institutioner, infrastrukturer, möjligheter till kompetensutveckling.

När regionen redogör för dessa ambitioner och föreslagna satsningar läser KLYS det som åtgärder som givetvis bidrar till ett berikat kulturliv för Region Halland och på sikt sannolikt fler arbetstillfällen samt möjligheter till försörjning på den egna verksamheten som professionell kulturskapare. Men detta till trots framstår det konstnärspolitiska perspektivet som för underordnat och vagt i kulturplanens helhet. Risker finns att ambitionerna till delar är för allmänt hållna och kan kvarstå som regionala viljeinriktningar under planperioden, snarare än konkreta insatser i praktiken inom respektive verksamhetsområde.

KLYS föreslår att regionen konkretiserar sina konstnärspolitiska ambitioner mer med fler konstruktiva och framförallt konkreta skrivningar som kopplar ihop en del av de rätt allmänt formulerade utvecklingsambitioner i planen. Kanske är avsikterna att detta ska göras i de årliga handlingsplanerna? I så fall borde detta påpekas tydligare i en flerårig, övergripande kulturplan, som annars riskerar att bli ett visionärt dokument mer än ett verklighetsförankrat planeringsdokument.

Avsnittet "Professionella konstnärer och kulturskapare" (s. 51-53)

På sidan 51 finns en definition av vad professionellt kulturskapande innebär, vilket är bra, men det kan bli definitionsmässigt snävt när regionen skriver "*den kulturskapare eller upphovsperson som har sitt konstnärskap som yrke, på hel- eller deltid, som har dokumenterad utbildning, dokumenterad erfarenhet eller bådadera. En professionell kulturskapare kan verka inom en kulturinstitution eller i egen verksamhet*". Egen verksamhet kan tolkas som något eget, dvs. egen firma/frilansande, men det finns ju också andra sätt att vara verksam, t ex att vara anställd i en fristående verksamhet som inte är ens egen. Möjligen bättre att skriva något i stil med "kan verka inom en kulturinstitution eller fristående verksamhet/projekt, som anställd eller via eget företag"?

Det finns många för KLYS värdefulla skrivningar om professionella perspektiv i planen. På sidan 52 tas ersättning upp: "*De professionella kulturskaparna ska ersättas ekonomiskt för sitt arbete. Kollektivavtal ska tillämpas i de fall det finns. För frågor om arvodering ska riktlinjer från nationella intresseorganisationer för kulturskapare vara vägledande*", men regionen skriver inget om hur den kan bidra till det. Menar regionen t ex att det ska göras riktlinjer som alla verksamheter, som helt eller delvis finansieras av regionen, ska följa, eller menas något annat?

Regionen är noga med att poängtera MU-avtalet inom bild- och formområdet, det är viktigt och bra, men nog kunde även avtal om ersättningar inom andra konstområden nämnas i samma mening.

Regionen bör i planen även informera om att ersättningar ska följa gällande kollektivavtalsnivåer, även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa. Möjligen kan det i kulturplanen också vara värt att nämna att regionen bör beakta frågan om kollektivavtal när man delar ut anslag till professionella aktörer. KLYS finner det också önskvärt att regionen i sin plan formulerar vilka ekonomiska ambitioner man har för att uppnå detta.

Eftersom Region Halland är så noga med att i sin kulturplan framhäva försörjningsmöjligheter för kulturskapare överraskas KLYS av att planen **helt saknar skrivningar om vikten av respekt för upphovsrätten till konstnärliga verk och att betala upphovsrättsliga ersättningar vid offentligt arrangerad kultur, både för digitala och fysiska verk.**

Planen skulle tjäna mycket på att kompletteras med redogörelser för regionens syn på upphovsrättsliga frågor och upphovspersoners förutsättningar i kulturlivet. Se även vad vi skriver om digitalisering och upphovsrätt nedan.

Kompetensutveckling för kulturskapare

KLYS ser positivt på hur Region Halland lyfter fram kompetensutveckling för professionella kulturskapare under en egen rubrik på sidan 53. Dock framstår kulturplanen som helhet något disparat och vag när det gäller kompetensutvecklingsbegreppet. I avsnittet om barn och unga (s. 15-17) talas det också om kompetensutvecklingsinsatser, liksom sporadiskt i vissa avsnitt om konstområden. Kulturplanen kunde tjäna på en samlad, utförlig redogörelse för regionens syn på och plan för kompetensutvecklingsfrågor gällande de yrkesverksamma kulturskaparna i Halland samt alla konstområden.

På sidan 53 står det: *"Denna grupp behöver också möjligheter att bredda sin kompetens, exempelvis genom fortbildning i samverkan med experter och yrkesföreträdare"* – den här meningen blir märklig – kulturarbetare kan väl själva ses som experter på sitt yrkesområde, så vad menar regionen här? Kan det vara att vilken fortbildning som ska prioriteras ska utses i samverkan med yrkesverksamma? Här bör ett förtydligande göras.

Olika existerande stödformer beskrivs och man betonar att dessa kan komma att utvecklas under kulturplaneperioden, men hur detta ska ske framgår inte.

Konstnärlig kvalitet betonas som en styrande faktor för vem/vad som får stöd. Man betonar samtidigt att termen inte bör ges en fast definition eftersom man vill hålla en levande diskussion om vad begreppet kan betyda. En bra idé som hakar i skrivningar om armlängds avstånd. Konsten egenvärde betonas! Som vi påpekat ovan bör dock regionen komplettera med skrivningar i planen där man kopplar kvalitetsbegreppet till hur regionen ser på egenvärdet, instrumentalisering av kultur, nationella kulturpolitiska målen etc.

Regionen betonar betydelsen samverkan mellan professionella och ideella krafter, bl.a. för återväxten av professionella kulturskapare. En fråga här blir hur upprätthålls gränsen mellan professionella och amatör?

Man uttrycker en ambition att utvärdera, utveckla och stärka stödet till de professionella kulturskaparna. KLYS ser fram emot hur detta ska göras.

Gränsdragningar mellan professionell och ideell kultur

Liksom regeringens konstnärspolitiska utredning från 2018 betonar, menar KLYS att professionella kulturskapare med erfarenheter och kunskaper från sina yrken har avgörande betydelse för konst- och kulturlivets utveckling i en region. Professionell konst och kultur är ofta utgångspunkt och förebild för amatörverksamheter och ideella krafter och initiativ. De yrkesverksamma kan fungera som draglok, katalysatorer och fortbildare i föreningslivet och för medborgarna överlag i kulturlivet.

KLYS ser långsiktigt en generell fara i landets regioner att ett motsatsförhållande kan uppstå mellan ideellt driven och professionell kultur, och att ekonomiska hänseenden tenderar att styra den regionala

politiken mot kostnadseffektiva lösningar, där föreningsverksamhet och ideell kultur ibland stimuleras mer än professionell kulturutveckling. Risken tror vi är störst i gles- och landsbygd där det ofta finns mindre resurser till professionell kulturell infrastruktur och kompetens.

Avsnittet "Barn och ungas rätt till kultur" (s. 15-17)

Regionen har en vällovlig ambition att stötta unga arrangörer och utövare. Men hur upprätthålls gränsen mellan professionella utövare och amatörer?

Skolans roll betonas samt kommunernas möjlighet att ansöka om medel för Skapande skola. Här finns en oro för att kommunerna drar ner på sin egen budget för inköp av professionell skapad kultur för att i stället satsa på statligt finansierade Skapande skola-projekt, som är en uttalad *pedagogisk* verksamhet. En risk finns att kulturutövare mer och mer måste arbeta som pedagoger än som skapande konstnärer.

Bra ändå att regionen - som motvikt till detta - har tagit på sig ett ansvar för att subventionera och förmedla professionella kulturprogram till barn och unga. De har en kulturkatalog med ett professionellt utbud som subventioneras i syfte att göra det tillgängligt. Det finns dock kulturskapare i Halland som har erfarenheter av att det börjar se väldigt olika ut i de halländska kommunerna när det gäller hur mycket man är beredda att satsa själv på att köpa in de subventionerade programmen. Detta system bör därför värnas och stärkas och kommunerna uppmanas att själva satsa resurser.

Man inser i planen att kultur för gruppen unga vuxna är ett eftersatt område. Gymnasiet är en frivillig skolform så dessa åldersgrupper omfattas sällan av regionens subventionerade program. Satsningen mot gymnasieskolan är därför välkommen och vällovlig! Men grundskolor och gymnasier, oavsett om de är fristående eller kommunala, är trots allt olika saker, så det känns lite slarvigt att de klumpas ihop. Men det är bra om regionen kan hitta ett sätt att säkra alla barns rätt till kulturupplevelser i skolan, det behövs.

Inventering av kulturskaparna och deras förutsättningar

I Hallands förslag till kulturplan nämns avsikter att kartlägga förutsättningar för kultur för barn och unga, samt kartläggningar inom litteratur- och filmområdena. Men i övrigt saknar KLYS lika konkreta skrivningar om det är så att regionen har gjort eller under kommande planperiod ska göra några kartläggningar av professionella kulturskapare i regionen inom andra konstområden.

KLYS ser gärna att regionen kartlägger förutsättningarna för att vara yrkesverksam i regionen. Inom konstområden där det inte redan gjorts rekommenderar KLYS att det görs en översikt över vilka kulturskapare som är yrkesverksamma, och vilka som är knutna till de olika kulturinstitutionerna, samt under vilka villkor de utför sina uppdrag och anställningar.

En sådan kartläggning bör vara ett levande dokument att återkommande uppdatera för att skapa en god grund för en välförankrad och utvecklad regional konstnärspolitik under planperioden, som inger förtroende hos alla inblandade parter. En regional kartläggning kan med fördel ta sin utgångspunkt i regeringens konstnärspolitiska utredning från 2018.

Kulturskapers arbetsmiljö

Ingen yrkesverksam kulturskapare ska gå sönder på jobbet. Många gånger är kulturskapare anlitade eller inhyrda för att genomföra ett specifikt arbete eller finnas på en viss plats vid ett visst tillfälle i den offentligt arrangerade kulturen. Då är det viktigt att de har en trygg arbetsmiljö. Hos t ex scenarbetare

på konserter och musikturnéer är det inte ovanligt med bristfälliga loger, arbetstider, och mycket annat. För denna sak är det viktigt att Region Halland i sin kulturplan uppmärksammar att även regionalt anlitade kulturskapare på alla nivåer i kulturverksamheter har rätt till en god arbetsmiljö.

Konstnärlig residensverksamhet

KLYS välkomnar att konstnärlig residensverksamhet är satt högt på Region Hallands agenda sedan många år, och att kulturplanen lyfter residensverksamheter inom flera olika konstområden.

Kulturella och kreativa näringar

KLYS välkomnar att Region Halland lyfter fram kulturella och kreativa näringar (KKN) i ett eget avsnitt i kulturplanen. Dock är det vagt formulerade förslag på insatser för kulturplaneperioden: "arbeta med kunskapsutveckling" samt "tillhandahålla utvecklingsinsatser för företagare". Det vore på sin plats med mer konkretion på vad dessa utvecklingsinsatser innebär i **sak**. Kan det gälla ett resurscentrum med datorpark, handledning, replokal, teknikpool t ex?

Det är bra att professionella kulturskapare är i fokus i sammanhanget och att regionen talar om att konstnärligt och kulturellt skapande är den kärna och det kraftfält som genererar ekonomiska och samhällseliga värden. Men det vore önskvärt att i ännu högre grad i kulturplanen i sak tydliggöra synergier mellan satsningar på professionella kulturskapare och kulturellerade näringar (KKN) i regionen under planperioden.

KLYS skulle i Region Hallands kulturplan gärna läsa mer om balansen mellan instrumentella och konstnärliga aspekter på kulturlivet. Planerar regionen för KKN-samverkan med andra kulturaktörer eller konstnärsresidens? Finns det interregionala eller nationella samarbeten inom KKN-sektorn som är värda att nämna i planen?

KLYS tycker generellt att det behövs en bättre definition av kulturella och kreativa näringar i planen. Inom KLYS föredrar vi begreppet den "kulturella och kreativa *sektor*". Inom EU brukar till exempel Eurostats definition lyftas fram:

"alla sektorer vars verksamhet bygger på kulturella värden och/eller konstnärliga och andra kreativa uttryck, oavsett om den verksamheten är marknadsorienterad eller inte, oavsett vilken struktur som genomför den och oavsett hur den strukturen är finansierad. I verksamheten ingår utveckling, skapande, produktion, spridning och bevarande av varor och tjänster som förkroppsligar kulturella, konstnärliga eller andra kreativa uttryck samt närliggande funktioner som utbildning eller förvaltning. I de kulturella och kreativa sektorerna ingår bland annat arkitektur, arkiv, bibliotek och museer, konsthantverk, det audiovisuella området (detta inkluderar film, television, dataspel och multimedia), materiellt och immateriellt kulturarv, design, festivaler, musik, litteratur, scenkonst, förlagsverksamhet, radio och bildkonst."⁵

Digitalisering och upphovsrätt

De flesta kulturplaner som KLYS har läst de senaste åren har ett övergripande avsnitt om digitalisering i relation till kulturutveckling. I Region Hallands kulturplan saknas ett sådant avsnitt. Det talas i planen i olika sammanhang om digital delaktighet, ökad digital kommunikation, digitalisering av konstsamlingar

---

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1295/2013 om inrättande av programmet Kreativa Europa 2014–2020. Kapitel I, Artikel 2.1.

och arkiv, och om digitala sändningar av scenkonst. I skrivningar om biblioteksutveckling presenteras ambitionen att regionalt ”Fortsätta insatser för att höja den digitala kompetensen och minska det digitala gapet” (s. 20).

Området digitalisering hanteras otydligt i denna plan. Hallands kulturplan borde lyfta digitaliseringen mer ingående i relation till konstområdena och hur kultur- och konstnärspolitiken ska hantera utvecklingsfrågor kring digitalisering rent konkret i regionen under planperioden. KLYS saknar ett eget ämnessamlat avsnitt med övergripande redogörelser för eller strategiskrivningar om hur kulturutvecklingen i regionen relaterar till regionala och nationella digitaliseringsstrategier. Här kunde det finnas fördjupande skrivningar om regionens utvecklingsplaner under planperioden för digital infrastruktur.

Hur avser regionen att arbeta för att utveckla kopplingen mellan kulturskaparyrken och den digitala tekniken? Det vore på sin plats i en regional kulturplan att vara tydligare med hur regionen ser på det faktum att digitaliseringen påverkar de professionella kulturskaparnas villkor och skapar utmaningar när det gäller *upphovsrätt*, och ersättningar till upphovspersoner (jfr vad vi skriver om ekonomiska villkor och upphovsrätt ovan). KLYS finner det som sagt anmärkningsvärt att Hallands remissversion av kulturplanen utelämnar skrivningar om regionens syn på upphovsrätt i relation till kulturskapares yrkesverksamhet. Detta bör åtgärdas i slutversionen. Skrivningar om digitalisering kan dessutom med fördel kopplas till skrivningarna i planen om utveckling av den kulturella och kreativa sektorn.

Finns det tankar kring ett övergripande kompetenscentrum för digital utveckling i regionen, eller interregionalt, för att kunna utnyttja den nya tekniken? Att t ex musikkonserter ska kunna sändas vidare till fler än de som har möjlighet att åka till konsertlokalen kräver både kunskap och utrustning som inte alla har. Kommer det att satsas så att teknisk utrustning kan tillhandahållas? I KLYS ögon är detta en sakfråga som med fördel kan samordnas interregionalt med närliggande regioner.

KLYS kommentarer och förslag:

- Bra att vissa konstområden redan har kartlagts, men kartlägg och inventera också professionella kulturskapare inom övriga konstområden, och förutsättningarna att vara yrkesverksam i Halland. Nämn i planen om även andra kartläggningar redan gjorts inom vissa konstområden och kan kopplas till kulturplanen.
- Samla gärna skrivningar övergripande om kompetensutveckling för kulturskapare i ett eget avsnitt.
- KLYS saknar i planen skrivningar om att värna om en god arbetsmiljö för alla sorters kulturskapare.
- KLYS saknar ett övergripande avsnitt om digitalisering i relation till kulturutvecklingen i Halland. Koppla gärna digitalisering konkret till insatser inom konstområdena; hur kulturskaparnas yrken relaterar till regionala digitala satsningar i praktiken.
- KLYS saknar i planen skrivningar om upphovsrätt och att värna upphovsrätten där det är relevant, t ex i skrivningar om digitalisering och om kulturskaparnas villkor.
- Utveckla kopplingen mellan avsnittet om konstnärligt skapande och avsnittet om de kulturella och kreativa näringarna (KKN) och hur kulturskaparna och konstnärspolitiken kopplas till dessa. Problematiska gärna relationen mellan konstnärligt skapande och instrumentella perspektiv.

7 Synpunkter gällande de olika konstområdena

7.1 Scenkonst – teater och dans

KLYS och KLYS medlemsorganisation **Teaterförbundet för scen och film** har följande synpunkter gällande scenkonstområdet:

I detta förslag till ny kulturplan för Region Halland är scenkonstbegreppet uppdelat i Teater, Dans och Musik var för sig. Visserligen har alla konstformer sina egna förutsättningar och behov, men det känns som en tillbakagång genom att göra så. Det var bättre i föregående kulturplan för Halland, där Scenkonst var ett gemensamt utvecklingsområde, med underrubriker Teater, Dans, Musik. På det sättet tydliggörs att scenkonst är ett brett begrepp och som även kan inkludera cirkus, performance etc. I den förra planen står det "Scenkonstområdet innefattar dans, musik och teater. Området är brett och omfattar konst- och kulturformer som gatuteater, nycirkus, musikdramatik, performance, revy och blandformer av dessa. De konstnärliga uttrycken är ofta gränsöverskridande och utmanar publiken i nya spännande möten." Nu omnämns inte dessa områden alls i planen, vilket bör åtgärdas.

Teater (s. 57-59)

Teater Halland har en central roll i regionens kulturplan. Men även andra aktörer inom området ges stöd i syfte att stärka och utveckla detta konstområde. Oklart dock hur stöden ser ut, vilken tidslängd de har och vilka prestationer som förväntas av de som ges stöd. Är det professionella utövare som ges stöd?

KLYS och Teaterförbundet saknar i planen en beskrivning på både hur det ser ut med arbetstillfällen samt ändamålsenliga arbets-/produktionslokaler i Region Halland för de fria scenkonstutövarna. Och konkreta förslag till på hur man tänker sig förbättra och utveckla arbetsituationen för regionens egna fria scenkonstutövare.

Arrangörsledet synliggörs genom att Riksteaterföreningarnas betydelse betonas för möjligheten att professionell scenkonst ska nå ut till hela regionen.

Amatörteatern nämns och även samarbete mellan proffs och amatörer. "*Att öppna upp institutioner och andra verksamheter för samarbete med amatörer, skapa öppna scener samt skapa möjligheter för publiken att delta aktivt är ett sätt att nå fler*" – här saknas beskrivningar på hur det ska göras? Visst kan det finnas sammanhang där det passar att blanda amatörer och professionella, men det är olika saker att vara professionellt verksam och amatör, vilket gör det lite för svepande och oklart formulerat, vad det är regionen vill och om det är ett särskilt projekt som åsyftas.

Under rubriken "Öka tillgången till teaterupplevelser av hög kvalitet" beskrivs att digitala sändningar av scenkonst ses som en möjlighet att tillgängliggöra scenkonst för fler. Regionen skriver om digitala sändningar, men inget om hur det ska gå till. Vi antar att det menas att det är Teater Halland som ska driva det? Visst kan detta öka tillgängligheten, men regionen bör också ha med något om hur man kan säkra kvaliteten på sändningarna och även om upphovsrättsfrågan (jfr vad vi skriver i avsnitt 6 ovan).

Under rubriken "Delta aktivt i samtal om angelägna samtidsfrågor": Bra skrivningar om det angelägna i att låta teatern vara en plats för samtal/möten för många olika människor, tankar, uttryck; att teatern är en arena för att problematisera och spegla sådant som är angeläget i samhället. Men det finns även en vansklighet i detta genom att den professionella teatern i hög grad redan gör detta, det är då lite

märkligt att ha med det i en plan, det blir i sig en onödig styrning, och varning för instrumentalisering när det står att teatern ska bidra till demokratiutvecklingen.

(Dessutom: stryk gärna det i våra ögon överflödiga ordet "aktivt" – det har blivit populärt att skriva så men behövs egentligen inte, att *delta* är väl per definition aktivt).

Lovvärd ambition att öppna upp scenkonstinstitutionerna för att intressera fler för konstformen. Även stöd till unga arrangörer nämns som ett område som behöver stärkas. Liksom internationella gästspel och att få ut halländska produktioner på gästspel utomlands.

Dans (s. 26-28)

KLYS och Teaterförbundet välkomnar att Region Halland har en hög ambition för dansen som konstform och att utveckla dansen genom att nätverka med kommunala aktörer, studieförbund, institutioner samt även Danssamverkan Sydsverige. Positivt att regionen vill främja dans både för utövare och publik, med barn och unga som prioriterad målgrupp. Bra att ambitionen är att utveckla och fördjupa publikarbetet med syftet att skapa en djupare förståelse kring konstarten.

Utbildningsmöjligheterna i Region Halland är goda. Region Halland arbetar för att skapa gynnsamma nätverk och samarbeten. De ambitiösa residensprogrammen som erbjuds inom regionen bidrar till stimulans, inspiration, kompetensutveckling samt nya samarbeten. Utveckling av både publikarbetet och barn- och ungdomars tillgång till dans inklusive dansutbildning leder säkerligen på sikt till fler och bättre arbetstillfällen för danskonstnärer boende i Region Halland.

Vi saknar dock i planen en mer konkret beskrivning på en satsning för Region Hallands egna danskonstnärer. Konkreta förslag på bidrag att söka inom dansområdet. Vi saknar även en beskrivning på både hur det ser ut med arbetstillfällen samt ändamålsenliga arbets-/ produktionslokaler i Region Halland för de fria dansutövarna. Och konkreta förslag till på hur man tänker sig utveckla och förbättra arbetssituationen för regionens egna fria dansutövare.

En god infrastruktur för dans i Halland verkar ha skapats under de senaste åren. Hallands målsättningar inom dans tycks alltså ambitiösa. Men det finns tendenser att måla med en bred pensel: "Danssamverkan Sydsverige kommer att utvecklas", "flera danskonstnärer bor och är verksamma i Halland [...] det innebär nya möjligheter att utveckla danskonsten". (s. 26) "Bredden i det lokala danslivet ska främjas och möjligheterna att vara professionellt verksam som dansaktör förstärkas" (s.27) Allt detta känns väldigt vagt formulerat – vad konkret menar regionen ska göras?

Kompetensutveckling/fortbildning nämns för pedagoger och lärare men inte för professionella dansare och koreografer. Kompetensutveckling för kulturskapare skrivs ju om i stycket om **Professionella konstnärer och kulturskapare** men lyfts även särskilt i delen om **Bild och form** så därför efterfrågar vi det även här och även under film och teater.

Arrangörsleden

Alla regionala satsningar på att stärka arrangörsledet och nå ut i hela regionen inom scenkonsten är viktiga. I en lokal kontext i gles- och landsbygd kan det många gånger vara ideellt verksamma och amatörer som upprätthåller delar av infrastrukturen för scenkonsten, vid sidan av Riksteatern och enstaka kommunala satsningar. I detta avseende är det angeläget att regionen i sin kulturplan tydliggör gränsdragningar mellan vad som är satsningar på professionell scenkonstverksamhet och vad som är amatörverksamheter. Och hur offentliga resurser, både regionala, kommunala och nationella, samordnas och fördelas på bästa sätt för en långsiktighet i regionens professionella scenkonstutveckling.

KLYS och Teaterförbundet vill i övrigt gällande hela området scenkonst och musik påminna regionen om den generella problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna långsiktigt har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten eftersom uppräknings av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

7.2 Bild och form (s. 21-25)

Konstnärernas Riksorganisation (KRO) är medlem i KLYS och företräder 3 300 yrkesverksamma bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Organisationen arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer. KRO har separat skickat in ett eget längre och mer detaljerat remissvar på kulturplaneremissen. I KLYS remissvar har vi därför nedan enbart en övergripande kommentar gällande bild- och formkonstområdet, och vi hänvisar till KROs eget remissvar.

Prioriterade områden inom bild- och formkonst i tider av Covid-19:

- Öka/säkerställ intäkter
- Tidigarelägga planerade inköp av konst
- Utöka budget för inköp av konst
- Omstrukturera bidrag och ge låttnader
- Dra ner på kostnader/hyreslättnader
- Stimulera efterfrågan på konst
- Fördela arbetsstipendier

Konstnärernas Riksorganisations löpande prioriterade områden är följande, och KLYS och KRO föreslår att Region Halland utöver vad som redan står i remissförslaget skriver in så mycket som möjligt från dessa punkter i sin kulturplan:

- Säkerställa att form-, bildkonst- och designverksamheter som får regionalt stöd skäligen ersätter de professionella bild- och formkonstnärer, formgivare och konsthantverkare som engageras i utställningar, panelsamtal, föreläsningar samt andra uppdrag och projekt.
- Genomföra kompetenshöjande insatser gentemot kommunerna kring hur följa MU-avtalet. Skapa handlingsplaner för arbetet med MU-avtal. Skapa en MU-pott som inkluderar M:et.
- Utveckla stödfunktioner och metodutveckling i dialog med de kommuner som vill stärka sitt arbete med konstnärliga gestaltningar vid om-, ny- och tillbyggnationer. Tänk på att kvalitetsgranska urvalsgrupper inför upphandlingar.
- Ge kompetens- och resurstöd så att kommunerna kan använda metoder och verktyg (så som cultural planning) för att kulturen ska genomsyra samhällsplaneringen, och underlätta för kommuner och privata exploatörer att tillämpa enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar. Stödja kommunerna så att enprocentsregeln kan införas i alla kommuner.
- Arbeta systematiskt med armlängsavstånds-principen. Säkerställ att politiken möjliggör konst och att särskilt sakkunniga tjänstepersoner arbetar med de konstnärliga besluten. Inrätta sakråd för fördelning av medel till konstnärer vars medlemmar kontinuerligt roterar, tänk på representation i dessa grupper.
- Arbeta strategiskt i frågan om hot och hat mot konstnärer. Arbeta för att konstnärer inte ska idka självrens utifrån att institutioner backar kring vissa eventuellt kontroversiella utställningar. Utbilda institutioner i att hantera hot och hat kring utställningar.
- Hjälpa kommunerna säkerställa tillgången adekvata arbetslokaler och ateljéer för konstnärlig verksamhet till kostnader som är rimliga för professionella bild- och formkonstnärer. Det är också utmärkt att inkludera lokaler för kulturella verksamhet i stadsplaneringen.
- Uppmuntra kommunerna att skriva licensavtal med *Bildupphovsrätt* i Sverige.

7.3 Film (s. 30-33)

KLYS och KLYS medlemsorganisationer **Oberoende Filmares Förbund (OFF)** och **Teaterförbundet för scen och film** ser positivt på att det på filmområdet finns långsiktiga tankar om samverkan mellan regionens utbildningar, platser för visningsmöjligheter, kommuner och föreningar. Vi ser en ambitiös filmplan med höga ambitioner om att upprätthålla en stark infrastruktur av utbildningar, filmstöd, visningsplatser och mötesplatser för filmen. Vi ser även mycket positivt på att Region Halland vill satsa på internationella samarbeten för att lyfta regionens filmare – en mycket lovvärd ambition.

Filmresidenset på Katrineberg är en välkommen satsning. Ett residens under en kortare period, inklusive hjälp med teknik och en ekonomisk ersättning, är just den typ av respit och uppmuntran som en filmare på väg behöver. Detta uppmuntrar vi till att utveckla ytterligare, till att även omfatta internationella gäster. Något som kunde placera regionen tydligare på kartan och vara ett av många sätt skapa tidigare nämnda internationella samarbeten.

Arbetet med att stärka ungas filmkunnighet ser vi också positivt på, då det skapar en ingång för fler unga att ta till sig filmen som både konststart och verktyg, men också då det kan skapa arbetstillfällen för regionala filmare.

För den regionala filmproduktionens tillväxt är det viktigt att säkra produktionsstöd till regionala filmare. Här har Film i Halland en viktig roll. Men filmares villkor och möjligheter till finansiering och utveckling behövs tas med i alla led av planeringen för en rik filmregion. Därför ställer vi oss lite frågande till att det inte var en enda filmare som tilldelades stöd ur region Hallands extra utlysta arbetsstipendium med anledning av covid-19.

Det vore fint att se mer konkreta förslag kring utvecklingen av infrastrukturen i regionen. En viktig förutsättning för infrastruktur är att det finns mötesplatser för professionella filmskapare att både arbeta, möta sin publik, och nätverka på. Regionen kunde erbjuda subventionerade arbetsplatser eller lokaler för regelbundna nätverksträffar, till exempel. Utvecklingsprogram såsom Doc Out West och mötesplatser som Doc Lounge Varberg ser vi som viktiga delar i infrastrukturen och värdefulla för filmare. Vi skulle önska att kulturplanen satte tydliga mål för hur dessa mötesplatser kan stöttas och växa långsiktigt.

KLYS, OFF och Teaterförbundet hade också gärna sett mer konkreta förslag för att klara det nämnda glappet mellan filmutbildning och etablering i branschen.

Till sist hade vi även gärna sett formuleringar kring hur regionen arbetar med mångfald och jämställdhet på filmområdet. Dessa frågor är avgörande för ett rikt filmliv och det öppna demokratiska samhället. Därför hade vi gärna sett konkreta målsättningar på flera områden - från utbildning till genomförda produktioner - mål som kunde bevakas och följas upp.

7.4 Litteratur (s. 47-49)

KLYS och KLYS medlemsorganisation **Författarförbundet** välkomnar att *litteratur* definieras som ett eget verksamhetsområde i Region Hallands kulturplan och att avsnittet har ett ambitiöst anslag när det gäller litteraturens betydelse i regionens kulturliv.

När det gäller grundläggande värden tas dock varken kulturens egenvärde, armlängds avstånd eller mångfald specifikt upp i avsnittet om litteratur. Förutsättningar för professionella kulturskapare inom ordområdet att verka i regionen tas inte heller upp. Det uttrycks att regionen vill underlätta för författare att bo och verka i regionen, men handlar då främst om exponering gentemot läsare, till exempel genom besök i författares hem. I anslutning till detta kunde exempelvis ersättning enligt avtal eller uppdrag utifrån yrkeskompetens ha behandlats.

Skillnader mellan professionella och ideellt verksamma kulturskapare på ordområdet diskuteras inte, liksom stödfunktioner för företagande, samarbete mellan regionen och dess författare eller fortbildning för verksamma inom ordområdet.

Den kulturella infrastrukturen i Halland för litteratur/ordområdet behandlas inte heller närmare i avsnittet. Generellt framstår regionens mål som relevanta, men aktiviteterna för att nå dit som begränsade. Det saknas ett antal grundläggande mål för professionella utövare inom ordområdet, som till exempel ersättning enligt avtal eller att litterära kulturskapare kan användas i sin yrkesprofession av regionen.

Mycket i kulturplanen handlar om läsarnas rätt till kvalitativ litteratur och olika mötesplatser med författare. Mycket lite fokus läggs som sagt på författarnas/översättarnas villkor och möjligheter, vilket KLYS ser som en brist i denna kulturplan.

De skrivningar som finns i den inledande strategiska delen av planen innehåller viktiga generella formuleringar om kulturskaparnas självständighet, det obundna kulturskapandets betydelse för den demokratiska utvecklingen och konstnärliga beslut. Där finns också en tydlig beskrivning av kulturpolitikens genomförande och ansvarsområden i olika led samt vilka strukturer för samverkan som finns mellan Region Halland och kommunerna, vilket är relevant för yrkesverksamma kulturskapare. De ambitioner som finns i denna del kunde dock mer konsekvent ha genomsyrat avsnittet om litteraturområdet.

7.5 Kritik (s. 36-37)

KLYS ser med intresse på att Region Halland i sin kulturplan lyfter fram kulturkritik som ett specifikt verksamhetsområde, och därmed betonar vikten av att den kultur som skapas och visas i regionen även ska möta initierad kritik. Det är ett angeläget ämne eftersom det idag råder brist på kvalificerad kulturkritik som når ut till bredare lager av befolkningen. Initiativet är lovvärt för att öka förståelsen för konst och kultur och dess roll i samhället, och kan förhoppningsvis även motverka konst- och kulturförakt, kunskapsresistens och politisk klåfingrighet. Regionens ambition att jämställa kritiker med andra kulturskapare väcker frågan om det skulle vara möjligt att pröva ett kritikerresidens. Man betonar även att deltagarkritik bör kunna iscensättas för att involvera de som tar del av kulturen. (Är denna del unik för Hallands kulturplan?)

Några påpekanden: Kanske borde avsnittet om kritik i planen sammanfogas med litteraturavsnittet, då det ju handlar om ordområdet i stort, vilket rent yrkesmässigt omfattar skrivande kulturskapare. KLYS vill understryka vikten av att regionen i alla offentligt finansierade satsningar på området tar hänsyn till journalistikens/kritikens oberoende, och att principen om armlängds avstånd i sammanhanget alltid följs på både regional och kommunal nivå. Också viktigt att påminna om att upphovsrätten respekteras i alla sammanhang.

8 Sammanfattning

Observera: Detta remissyttrande har skrivits när Coronakrisen har blivit mycket kännbar för KLYS och KLYS 14 medlemsorganisationer, samt inte minst för landets professionella kulturskapare och kulturaktörer. Detta yttrande utgår i stort dock från normala förhållanden. Vi hoppas att Region Halland under 2020 eller senast i början av 2021 kommer med en analys av hur Coronakrisens effekter påverkar de ursprungliga avsikterna i kultur- och handlingsplanerna, såväl rent praktiskt som när det handlar om finansiering.

KLYS ser positivt på remissförslaget till Region Hallands kulturstrategi och -plan för perioden 2021-2024. Konstnärspolitiska perspektiv lyfts fram. Regionen betonar vikten av att utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan med både kommuner, kulturverksamheter och kulturskapare. Särskilt värdefullt i KLYS ögon är att regionen framhäver konstens frihet och kulturskaparnas självständighet, och presenterar flera prioriteringar för att stärka förutsättningar för professionella kulturskapare att bo, verka och utvecklas i Halland. Dessutom betonas armlängds avståndsprincipen och att kulturskapare har medverkat i planens framtagande, något som visserligen borde vara självklart, men inte alltid är det.

Med vissa generellt formulerade skrivningar i planen finns alltid risken att de kan användas lite hur som helst; att de stora orden blir till intet förpliktigande. Det är i resurssatta verksamhetsplaner som det kommer visa sig vilka prioriteringar som regionen verkligen gör. Och för att komma i närheten av kulturplanens ambitioner tror vi att kulturnämndens budget behöver stärkas.

KLYS värdesätter att Region Halland genom åren haft en referensgrupp för det fria kulturlivet och hoppas att gruppen fortsätter sitt arbete även under kommande planperiod som en expertinstans i det konstnärspolitiska arbetet med årsplaneringar. KLYS hoppas på ett fortlöpande gott informationsutbyte med regionen om samrådsutveckling, dialogarbete och representativitet

KLYS vill slutligen tacka Region Hallands kulturförvaltning för att vi getts tillfälle att inkomma med dessa synpunkter på remissversionen av regionens kulturplan 2021-2024. Vi ser fram emot fortsatta samtal om kultur- och konstnärspolitiska frågor, både med kulturförvaltningens tjänstepersoner och regionala politiker.

För KLYS,

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmars Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, +46 (0) 702621938 (reg.pol.sekr.), klys@klys.se, www.klys.se